

ICOMOS Slovenija

Slovensko nacionalno združenje za spomenike in spomeniška območja

---

Naša številka: 11/2022
Datum: 19.10.2022

Zadeva: **Priprava Podnebnega zakona**

ICOMOS Slovenija v okviru [predloga novega zakona o podnebnih spremembah](#) (v nadaljevanju: zakon), ki ga pripravlja Ministrstvo za okolje in prostor, izpostavlja pomen kulturne dediščine v kontekstu podnebnih sprememb. Kulturna dediščina kot trajnostni vir lahko bistveno prispeva k prihodnji brezogljični družbi, kot dokazujejo številne študije.

Slovenija se je z ratifikacijo Okvirne konvencije Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo leta 2008 zavezala, da bo zagotovila trajnostno rabo kulturne dediščine, in sicer v smislu spoštovanja celovitosti kulturne dediščine, podpiranja načel trajnostnega upravljanja in ohranjanja, spodbujanja uporabe materialov, tehnologij in veščin, ki temeljijo na tradiciji, poklicnega usposabljanja, predvsem pa da bo zagotavljala, da bodo vsi splošni tehnični predpisi upoštevali posebne zahteve po ohranjanju kulturne dediščine. Konvencija namreč kulturno dediščino opredeljuje kot dejavnik trajnostnega gospodarskega razvoja ter spodbuja h krepitvi zavesti o gospodarskih zmožnostih dediščine, priznava njene posebnosti in koristi pri oblikovanju gospodarskih politik in pri tem zagotavlja njeno celovitost brez ogrožanja njenih vrednot.

Kulturna dediščina ponuja izjemen potencial za spodbujanje podnebnih ukrepov, vpliva na vzorce potrošnje in podpira prehod na bolj zdravo, zeleno in pravičnejšo družbo in gospodarstvo. Kulturna dediščina ustvarja povezuje ljudi med seboj na načine, ki omogočajo skupno delovanje. Podnebne spremembe namreč lahko vplivajo in ogrožajo kulturne identitete in prakse, zato je lahko kultura - od umetnosti do dediščine - tudi vir ustvarjalnosti, inovacij in modrosti, ki lahko navdihujejo in usmerjajo pravične prehode na nizko oz. brezogljično, podnebno in okoljsko politiko.

Podnebna znanost izpostavlja potrebo po prilagajanju in blažitvi podnebnih, ne more pa povsem podati rešitev, kako in na kakšen način bi bile te najbolj izvedljive v posameznem družbenem okolju, medtem ko kulturna dediščina lahko odgovori ravno na ta vprašanja in dejansko pomaga oblikovati sprejemljivost posameznih politik ali sprememb na kulturno ustrezen, vključujoč in pravičen način.

Področji podnebne in dediščinske politike sta navajeni sodelovati z večdesetletnimi in celo daljšimi časovnimi obdobji. Cilj Pariškega sporazuma je doseči ogljično nevtralno družbo do leta 2050, medtem ko si konservatorji dediščine prizadevamo ohraniti dediščino za več generacij oz. še daljše časovno obdobje. Večgeneracijski časovni razponi, vključeni v načrtovanje dediščine, so edinstveno sredstvo za poudarjanje predvidenih srednjeročnih in dolgoročnih učinkov prihodnjih podnebnih sprememb na družbo.

Kulturna dediščina niso le posamezne stavbe, ampak tudi odrti prostori stavb - njihovi ambianti, urbana območja in kulturna krajina, kot smo jo oblikovali skozi čas naše naselitve prostora, je interakcija med naravnim in grajenim okoljem - to so vrednote, ki nas ključno sooblikujejo, in nenazadnje kulturna dediščina je naša pravica, kot je zapisano v 5. členu Ustave republike Slovenije in skrb za njeno varovanje je dolžnost države, kot opredeljuje njen 73. člen.

Ohranjanje kulturne dediščine in njeno vključevanje v razvoj je eden temeljnih pogojev trajnostne prihodnosti, kar je opredeljeno tudi v *Agendi 2030 za trajnostni razvoj* Organizacije Združenih narodov. V cilju 11 - *Narediti mesta in naselja vključujoča, varna, odporna in trajnostna* in podcilju 11.4 – *Potrebno je okrepiti prizadevanja za zaščito in varovanje svetovne kulturne in naravne dediščine* je to eksplicitno poudarjeno.

V zakonu mora biti varovanje kulturne dediščine in vključevanje v razvoj v vsej njeni raznolikosti upoštevano kot temelj prihodnjega trajnostnega razvoja in racionalnega ravnanja z naravnimi viri, kar je poudarjeno tudi v dokumentu z naslovom *European Cultural Heritage Green Paper*, ki ga je mednarodna organizacija ICOMOS pripravila v sodelovanju z *Europa Nostro* in drugimi evropskimi ustanovami.

Prizadevati si je potrebno za zaščito vseh vrst dediščine pred sedanjimi in predvidenimi škodljivimi vplivi podnebnih sprememb, tako hitrih kot počasnih, z izvajanjem ocen ranljivosti in tveganja; zato je potrebno v zakon vnesti nujno spremljanje vpliva podnebnih sprememb na kulturno dediščino in z izvajanjem ustreznih preventivnih ukrepov zagotoviti blažitev teh vplivov na kulturno dediščino.

Zakon mora predvideti možnosti preučevanja sposobnosti dediščine za uspešno prilagajanje na podnebne spremembe ter na različnih področjih povečati prizadevanja za ublažitev toplogrednih plinov. Ob dejstvu, da se cilji Pariškega sporazuma 2030 ne dosegajo, je potrebno zagotoviti vsa sredstva za zmanjšanje koncentracije toplogrednih plinov. Pri tem je potrebno izhajati iz znanstveno pridobljenih rezultatov.

Zakon mora omogočiti, da se obstoječo prakso ohranjanja dediščine, orodja, ocene in metodologije dopolni z novimi, interdisciplinarnimi in participativnimi pristopi in modeli, ki so pomembni za globalno medsektorsko reševanje podnebnih sprememb.

Skladno z napisanim je potrebno tematiko kulturne dediščine uvrstiti v obravnavo v poglavju o ključnih izhodiščih in podrobneje obravnavati v okviru Strategije po sektorjih. Vključevanje le na področju energetske sanacije in predvidenih ukrepov za povečanje varnosti stavb je preozko in neučinkovito. Doseganje ciljev trajnostnega razvoja in prilagajanje podnebnim spremembam nikakor ni le doseganje energetske učinkovitosti, vezane na porabo energije za ogrevanje, temveč spodbujanje trajnostnih principov za zmanjšanje rabe energije in virov, pri katerih lahko kulturna dediščina odigra veliko vlogo. S programi financiranja in usposabljanja je potrebno kulturno dediščino obravnavati kot trajnostni vir, kar je nujno izpostaviti v zakonu.

Lep pozdrav,

Dr. Sonja Ifko
Predsednica ICOMOS Slovenija

